

Valmyndighetens vägledande ställningstagande

Sveriges kommuner och regioner tillsammans med
Valmyndigheten

Anna Sjöström, Annica Sundel, Anna Blomberg

Den 23 maj 2022

- Vägledande ställningstaganden
- Aktuella ställningstaganden med föransmällda frågor
- Kommande stöd
- Frågor

Vägledande ställningstaganden

Vägledande ställningstaganden

Valmyndighetens ställningstaganden innehåller en redogörelse för myndighetens uppfattning i rättsliga frågor. De är styrande för Valmyndighetens verksamhet och vägledande för valadministrationen.

Vägledning

- Direkt eller indirekt stöd i lag i alla beslut eller för allt faktiskt handlande
- Självständiga myndigheter och självständiga beslut
- Samverkan mellan myndigheter

Valmyndighetens vägledande ställningstaganden om

- röstmottagarnas utbildning
- valsedlarnas ordning i valsedelställen
- avskärmning av platsen för valsedlar
- värdeneutrala röstmottagningsställen och förbud mot propaganda
- valkuvert innehållande flera valsedlar
- anmälan av kandidater för partier med registrerad partibeteckning
- anmälan om samtycke till kandidatur
- verksamhetsskyddsanalys
- tidsramar för ambulerande röstmottagare
- identitetskontroll vid röstning
- krav på saklighet och opartiskhet hos röstmottagare och rösträknare med flera
- namnvalsedlar som är tryckta för annan riksdagsvalkrets än den väljaren tillhör
- valsedlar och valsedelsbeställningar
- återkallelser och upphävande av beslut
- felaktig avprickning och väljare som nekas att rösta
- besök, fotografering och filmning på röstmottagningsställe och vid rösträkning

Uppdateringar

Valmyndigheten arbetar ständigt med att utveckla sitt stöd till valadministrationen. Det sker därför fortlöpande uppdateringar av de vägledande ställningstagande utifrån förändrad praxis eller behov av stöd.

Aktuella ställningstaganden med föranmälda frågor

Ställningstagande om krav på saklighet och opartiskhet hos röstmottagare, rösträknare m.fl.

- Genomförande av val ska präglas av objektivitet, det vill säga saklighet och opartiskhet. Väljarna ska ha högt förtroende för valets genomförande.
- Röstmottagare och de som arbetar med rösträkning m.fl. utför arbete innehåller befogenhet att bestämma om rättigheter och skyldigheter, det vill säga myndighetsutövning.
- I utbildning bör ingå kunskap om objektivitet.
- Den som kandiderar på en lista bör inte arbeta som röstmottagare eller räkna eller på annat sätt hantera rösterna i det val kandidaturen avser.

Ställningstagande om röstmottagarnas utbildning

- Alla röstmottagare ska inför varje val genomgå en utbildning som bör passa för det specifika ändamålet.
- Alla röstmottagare bör i sin utbildning få kunskap om sin roll och de grundläggande reglerna om demokrati och objektivitet.
- Valmyndighetens utbildningsmaterial ska användas och kan kompletteras med kvalitetssäkrat material.
- Röstmottagare bör under utbildningen få möjlighet att öva på praktiska moment som de kommer att utföra i sitt uppdrag.

Ställningstagande om värdeneutrala röstmottagningsställen och förbud mot propaganda

- Ska inte ha anknytning till politisk sammanslutning och bör inte ha anknytning till religiös sammanslutning.
- Det får inte förekomma propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljaren i deras val på röstmottagningsställe eller i utrymme intill detta.
- Det är inte möjligt för valnämnden att i principbeslut precisera exakt hur stort utrymme som ska omfattas av förbudet mot propaganda. En bedömning måste göras i det enskilda fallet.
- Partimöten, valaffischer, tryckt material, flaggor och vimplar, kläder och banderoller.
- Röstmottagare får inte uppträda i sådan klädsel.
- Partifunktionärer ska uppmanas inte uppträda med politisk klädsel eller dyl.
- Rätten till religionsfrihet kan inte inskränkas.

Fråga om förbud mot propaganda

Valnämnden har beslutat om avgränsningar för propaganda, avgränsningarna finns markerade på kartbilagor till beslutet.

Vi tolkar ställningstagandet så att utdelning av valsedlar inte är propaganda och kan ske inom de avgränsade områdena, men att utdelningen av valsedlar inte får kombineras med muntlig information om ett parti eller uppmuntran att rösta på ett visst parti.

Vi önskar gärna lite mer information om de här frågorna hur vi ska se på valsedelsutdelarnas placering utanför vallokaler.

Ställningstagande om avskärmning för platsen med valsedlar

- Väljare ska kunna ta sina valsedlar utan insyn (tänk på den väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande kan behöva hjälp)
- Röstmottagare ska kunna hålla ordning
- Anpassad utifrån funktionsvariationer
- Alla valsedlar på en och samma plats
- Väljaren bör få kuvert efter att hen valt valsedlar
- Väljaren kan bevara sin valhemlighet genom att dölja valsedlarna på väg till valskärmen

Ställningstagande om valsedlarnas ordning i valsedelställen

- Valsedlar ska exponeras likformigt och på samma sätt.
- En placering i bokstavsordning efter den partibeteckning partiet anmält sitt deltagande i valet är en rättvis och saklig presentation.
- Partivalsedlar och namnvalsedlar för alla de partier som deltar i val och som här rätt till utläggning eller som själva distribuerar valsedlar till röstmottagningsställe.
- Helst lodrätta rader
- Uppdateringar

Ställningstagande om tidsramar för ambulerande röstmottagare och de valsedlar som ska tas med

- Ambulerande röstmottagare ska kunna bokas under hela valperioden och väljare ska kunna kontakta valnämnden under dagtid för bokning, även under valhelgen.
- Ambulerande röstmottagare ska ha med sig partivalsedlar för de partier som har rätt att få valsedlar upptryckta och begärt utläggning samt blanka valsedlar.
- Uppdateringar

Fråga om vilka valsedlar ambulerande röstmottagare ska ha med sig?

1. Om valnämnden beslutat att ta emot alla partiernas namnvalsedlar för distribution till röstmottagningsställena. Gäller det då även vid ambulerande röstmottagning?
2. Om valnämnden tagit beslut att inte distribuera valsedlar än de som vi är skyldiga enligt lag att distribuera.

När ambulerande röstmottagare besöker äldreboenden och har röstmottagning under en period på cirka två timmar, så att vårdtagare ges möjlighet att kunna rösta. Hur ska vi förhålla oss när partiföreträdare vill komma dit och lämna sina namnvalsedlar på äldreboendet? Bör valnämnden informera att ambulerande röstmottagare besöker äldreboenden och att de kan komma dit och lämna namnvalsedlar? Å andra sidan informerar vi inte partiföreträdarna så tycker de att valnämnden brustit i sin information. Är det ens lämpligt att ha en massa partier som springer runt på äldreboenden för att lämna valsedlar? I vår kommun brukar det bli diskussioner kring det här och jag tycker inte att det framgår klart och tydligt vad som gäller?

Ställningstagande om identitetskontroll vid röstning

- Väljare måste styrka sin identitet för att få rösta på röstmottagningsställe, vid ambulerande röstmottagning och budröstning. Även budet ska styrka sin identitet.
- Detta kan ske genom
  - Personlig kännedom
  - Godtagbar id-handling
  - Någon intygar identiteten och styrker sin egen identitet genom godtagbar ID- handling
- Röstmottagaren eller budet avgör om väljarens identitet är styrkt.
- Syftet är hög säkerhet och förtroendet för valsystemet högt – inte att vägra väljare att rösta.
- Metoder för identifikation och identifikationshandlingar
- Utgångna pass och FrejaID
- Den som inte vill visa sitt ansikte

Ställningstagande om valkuvert innehållande fler valsedlar

- Inte lagstiftarens intention att en väljare ska förnekas sin rösträtt på grund av att hen lagt fler än en valsedel i ett valkuvert.
- En röstmottagare ska inte ta emot en sådan röst utan be väljaren göra om sin röst.
- En förtidsröst eller budröst bör inte underkännas per automatik på grund av att det ligger två valsedlar i ett valkuvert.
- Bör lämnas över från vallokalerna till valnämnden för att omhändertas vid uppsamlingsräkningen
- Två eller flera lika valsedlar i ett valkuvert = ska läggas i valurnan
- Olika färger på två eller flera valsedlar i ett valkuvert och flera val samtidigt = ska inte läggas i valurnan.

- Uppdateringar

Ställningstagande om felaktig avprickning och väljare som nekas att rösta

- Rätt från början
- Korrigering i röstlängd (inte rättelse)
- Den som röstat och som avprickats på fel rad bör
  - vara kvar
  - även i andra undantagsfall om väljaren som prickats av är känd av röstmottagaren som vet med säkerhet att det är den väljaren som prickats av
- Den som inte fått rösta får vänta tills korrigeringen är klar
- Den som inte kan rösta ska vägras att rösta
- Att vägras att rösta är inte ett beslut som kan överklagas separat utan bara i samband med ett överklagande av valet
- Valnämnden bör i beslut reglera vem som ska göra vad. Det bör vara ordförande eller vice ordförande i vallokal som tilldelas arbetsuppgiften.
- Kompletterande vägledning

- Uppdateringar

Fråga om felaktig avprickning

Det anges under åtgärder för valnämnden att den bör fatta beslut om hur röstmottagarna ska agera vid felaktiga avprickningar eller ett nekande, att mest praktiskt att delegera uppgiften till ordförande.

Frågan är hur långt kan man gå med delegationen? Kan omfatta flera , tex alla röstmottagare ? tjänsteman inom valkansliet?

Vad gäller om ett formellt beslut inte fattas, är det bara Valnämnden som kan neka att rösta vid felaktig avprickning? Alla ledamöter inom nämnden eller endast ordförande?

Det står även att väljare ska informeras om möjligheten till överklagande, finns det någon kortfattad skriftlig info./manual som stöd till Valnämnd om hur överklagandet till Valprovsnämnden ska gå till?

Hur fungerar övrigt röstningsmottagande under tiden då ett eventuellt ”nekande ”att rösta pågår?

Ställningstagande om besök, fotografering och filmning på röstmottagningsställe och vid rösträkning

- Vem som helst får besöka ett röstmottagningsställe som är offentligt eller en rösträkning som är en offentlig förrättning.
- Besökare har rätt att vara anonym.
- Reell möjlighet att se rösträkning.
- Fotografering och filmning
- Allmänna handlingar
- Valobservatörer

- Uppdateringar

Fråga om fotografering och filmning

De väljare och individer som finns i lokalen och som kan komma att fotograferas och filmas, behöver de lämna godkännande för detta och hur ska den hanteringen i så fall se ut?

Kommande stöd

Kompletterande vägledning

- Hantering av när någon på grund av funktionsnedsättning eller liknande önskar hjälp med röstning
  - Hantering i samband med så kallad gruppröstning
  - Hantering vid felaktig avprickning och korrigerering i röstlängd
  - Hantering vid vägran att rösta
-
- Vad behöver valnämnden tänka på inför de kommande valen?

Frågor?